

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput III. De Athenaroræ Philosopji præstantissimi ad M. A. Antonium, & L.
A. Commodum pro Christianis Apologia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83642](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83642)

quam seculo posterioris, jure Sylburgius, Posselinus, N. Alexander, & Rivetus quoque cum aliis Criticis spurium habent. Alter vero, qui inscribitur, *Aristotelicorum quorundam dogmatum ever- sio*, nequit esse, quem Justinum scripsisse testatur Photius in Bibliotheca: nam hic primum duntaxat & secundum li- brum Physices oppugnabat; & ille mul- to prolixior usque ad VII. Physicorum persequitur. Quamobrem falluntur, qui hujus animadversionibus tam hos- tiler in Aristotelis Philosophiam debac- chantur. Sed gratis utroque recepto, de mundo accipienda sunt loca, quæ obijciuntur; nam Græci proprietate sermonis promiscue dicitur mundus *γεν- νητός, καὶ συμπεφυγμένος, genitus, & factus*. Præfatis denique exemplis ostenditur Verbi generationem spirituales esse, neque illa substantiam imminui pater- nam: quod iisdem symbolis præstitit eti- am Athanasius in lib. de Decretis Nic. pag. 410. & S. P. Aug. Tract. XIV. in Joan.

9.
Obiectio 3.

Oppones ultimo cum Episcopo. In- quit Justinus in Dialogo cum Trypho- ne probari ex scripturis Jesum Nazara- num esse Christum Dei, idque certa fide tenendum esse, tamen non constaret hunc esse Deum conditorem universita- tis. Non ergo credidit Justinus divini- tatem Verbi adeo certam esse, ut sit ar- ticulus Fidei, qualis est Redemptoris ad- ventus.

10.
Solutio

Resp. Justinum in hoc Dialogo pluri- bus argumentis Verbi præexistentiam, ac divinitatem probare, deinde ejusdem Verbi Incarnationem. Quoniam vero Trypho, qui hanc negabat dicens non-

dum advenisse Messiam, respondit esse prorsus incredibile, quod nascatur in tempore Verbum æternum, & ante sæ- cula genitum; Justinus recte instat, fru- stra à Judæis denegari hac de causa ad- ventum Messiae; quia ipsi non credunt futurum esse ipsum Deum, sed purum hominem. Quapropter in hac Hebræo- rum hypothese, etiam si falsa esset, nec satis demonstraretur Verbi divinitas; constaret tamen ex impletis Prophe- tarum oraculis jam Christum venisse. Ita- que distingo ant. Et Justinus arguit in falsa Tryphonis hypothese, conc. Abso- lute negat Verbum ante Incarnationem extitisse, nego. Imo id luculentissime probat, & asserit se non assentiri qui- busdam illius ætatis hæreticis, genere quidem Christianis, dogmate autem Ju- dæis: *Sunt enim, inquit, nonnulli ex ge- nere nostro (Ebionitæ) consentientes ipsum esse Christum, sed hominem ex hominibus genitum esse affirmant, quibus ego mini- me assentior.*

Zuikerus reponit Justinum Platonice Philosophiæ rudimentis fuisse deceptum, nec prorsus ab eo Gentilismi oblitera- tam esse memoriam. Verum cum in citato Dialago Justinus Platonis, Eth- nicisque omnibus præferat Prophetas & Christi amicos, suamque, priusquam di- vinis imbueretur, scientiam fateatur fu- isse stultitiam, nec non in suis Apologiis plurimum Deorum cultum invicissimis ar- gumentis insectetur; non immerito Ge- orgius Bullus Anglicanus circa finem libri de necessitate credendi in Verbi divinitatem, Zuikeri causas *ab infelici ingenio asserit excogitatas.*

11.
Instantia
Zuikeri sol-
vitur.

C A P U T III.

De Athenagoræ Philosophi præstantissimi ad M. A. Anto- ninum, & L. A. Commodum pro Christianis Apologia.

S U M M A R I U M.

1. Ostenditur Athenagoram nec Arianis, nec Sabellianis Favisse.

2. 3. & 3. Solvuntur objectiones.

De Athena-
goræ Apo-
logia.

CELEBERRIMAM Athenagoræ Apologi- am, quam cum Pagio in Præfat. hujus Libri scriptam diximus anno 166, Labbeus vero editam censet inter annum 165. & 170. & Baronius tan- tummodo 179. in qua acerrimi vir in- genii trium flagitiorum de Religione Christiana dispellit rumorem, Atheismi, cœnæ Thyestæ, & Oedipodei, id est, de abdicato Deorum cultu, de carnis *R.P. Berti Theol. Tom. II.*

humanæ esu, & de promiscuo incestus concubitu; Apologiam, inquam, illam Epiphanius, Methodius, & in Codice cccxiv. Photius commemorant; neque sanæ mentis est homo, qui censet adul- terinam. Hanc ergo, cum vir quidam eruditus à Sabelliano dogmate haud multum existimet abhorre, neque as- ferere Verbum Patri cœternum, ejus- demque substantiæ; operæ pretium est, ut

ut ab immanium hæresum suspicione abstergamus.

I. **Athenagoras** nec favit Arianis, nec Sabellianis. **Probatio.**

PROPOSITIO: Nec Arianis favit, nec Sabellianis Athenagoras.

Qui enim Filii substantiam non productam è nihilo, sed à substantia Patris progressam contendit, & utriusque hypostasim credidit esse distinctam, non Arianis, non Sabellianis, sed Catholicis dicendus est consentire. Athenagoras tradidit progressum Filii è Patris substantia, & utriusque distinctam hypostasim. Ergo Athenagoras nec Sabellianis consentit, nec Arianis. Probatur prima pars. I. Athenagoras docet Patrem & Filium esse unum, Filium esse mentem & Verbum Patris, mentem Verbumque ipsum Deum. *Filius Dei*, inquit, & *Verbum Patris in idea & efficacia: ab ipso enim, & per ipsum facta sunt omnia, cum Pater & Filius unum sint, ita ut Filius sit in Patre, & Pater in Filio per unionem, & potentiam Spiritus, siquidem mens & Verbum Dei Filius Dei est. Primigenia hic est Patris progenies, quæ non ut facta, à principio enim Deus, qui est mens æterna, ipse in seipso logon, hoc est Verbum & rationem habet, cum rationalis ipse æternum sit, sed ut rerum cunctarum idem & perfectio foret, progressa est.* Ubi asserit Verbum genitum à Patre ab æterno, quia ab æterno Pater ratione præditus est: esse essentia à Patre indistinctum, quoniam Deus Pater essentialiter est mens æterna habens in se rationem ac Verbum: esse demum creaturarum omnium causam effectricem. Demonstrat quoque artificiosam divinarum personarum conjunctionem, qua una in alia existit *καὶ ἐν ἑαυτῇ* per incircumfessionem. II. Deinde Athenagoras à se Atheismi calumniam pellit, quod Christiani unum Deum in Trinitate consistentem agnoscant, ait enim: *Quis igitur non miretur, cum audiat, nos qui Deum Patrem prædicamus, & Deum Filium, & Spiritum Sanctum, eorum in unitate virtutem, & in ordine distinctionem explicantes Atheos vocari?* Altera pars sequitur ex dictis: quandoquidem Athenagoras tradit Filium esse genitum & progressum à Patre, & ordine ac relatione unum ab alio distingui; ideoque Filio tribuit propriam ac peculiarem hypostasim. Hanc vero negant Sabelliani, à quorum consequenter errore toto cælo distat eloquentissimus Apologista.

Objicies cum Petavio: Docuit Athenagoras prius fuisse substantiam Filii in Deo Patre, quam per generationem propriam haberet hypostasim. Ergo neque æternum Filium crediderit, neque saltem aliquando, à Patris personæ distinctum. Rursus affirmat Filium fuisse ab æterno Patris rationem ac mentem. At Patris ratio nullo pacto ab ipso distinguitur. Non ergo credidit Athenagoras Verbum, æternamque Personam diversam à Patre.

Resp. dist. ant. fuit substantia Filii in Deo Patre priusquam peculiarem haberet hypostasim, ratione originis, & ordinis, conc. prioritate temporis, ac dependentiæ nego. Etiam Alexander Episcopus Alexandriæ, fatente ipso Ario in Epist. ad Eusebium Nicomediensem, docet essentiam Filii semper fuisse apud Patrem, etiam antequam per generationem acciperet propriam hypostasim. Ergone Ario, & Sabellio consentit? Imo è diametro pugnat cum Arianis, qui dicebant Verbum esse creatum & productum ex nihilo. At minime, inquit Patres, creatum est, minime è nihilo factum; cum genitum sit, atque ex ipsa substantia Patris; qui, cum sit Genitor, ordine tantum & relatione Filium præcedit; sed non causalitate, non tempore: *quoniam* (verba sunt Athenagoræ) *ab æterno Pater est rationalis*, ergo ab æterno λόγον, & Verbum habet: ab æterno à Patre progressa est idea & perfectio cunctarum rerum; ergo hæc idea, hæc ratio, hoc Verbum, hæc primigenia Patris potentia à Patre hypostasi, & ordine erat distincta. At, inquit, Pater est sua ratio, sua mens, sua idea. Non moror istiusmodi sophismata præcedenti libro satis contrita: Est Deus Pater suamet ratio ac sapientia, acceptis his vocabulis *substantialiter*, concedo: *notionaliter*, nego.

Dices: Ait Athenagoras Verbum esse in efficacia, & produsse, cum mundus ex nihilo eductus est.

Resp. id verum esse absque præiudicio sempiternæ generationis, quoniam per Verbum res omnes effectæ sunt, & in earum productione apparuit Dei sapientia ac potentia: sed tamen Filius Patris mens, Verbum, & ratio est; & à principio Deus, qui est mens æterna, in se ipso Verbum, & rationem habebat.

2.
Obiectio.

3.
Solutio

4.
Instantia
cum solutio.

CA-